

Ioan Holban

BĂRBATUL CARE SCHIMBĂ CÂTEVA VORBE CU LUNA

„În acea noapte, undeva la periferiile Universului, în orașul cu un singur semafor, un bărbat se opri să schimbe câteva vorbe cu luna. Totul era o margine în acea noapte, totul era o buză înspre altceva. Nicăieri nu puteai afla un punct de care să te rezemi. Doar o tăcere continuă precum nesfârșirea picura de pe frunzele lucrurilor. Iar lucrurile înfrunziseră precum niciodată. Era pustiu în orașul cu un singur semafor, un pustiu rece, morbid, nelocuit de nimeni și de nimic, obez și antipatic, anonim și indiferent. Numai statuile din parc păreau însuflețite undeva în adâncurile lor de piatră. Numai statuile din parc păreau să-și fi făcut viză de flotant în acea geografie neobișnuit de statică. Printr-o spărtură a cerului, ca dintr-o nișă, pervers mascată în spatele a te miri ce, apăru, gravidă de non-sens luna“. În figura bărbatului care se oprește la un semafor dintr-un oraș pustiu, pentru a schimba câteva vorbe cu luna, se poate citi, la rigoare, un *autoportret în mișcare* al naratorului din textele volumului de debut în proză, semnat de Călin Ciobotaru; publicistul și poetul caută, acum în proză, un *punct de care să se rezeme* pentru că, iată, autorul se scrie pe sine în această carte, caută filtrul de percepere a lumii și a unui real în continuă mișcare browniană. Unde să se (re)găsească? În oniric, unde îl duce poetul, ca în prozele *Planeta singurătății* și *Fabrica de îngeri din orașul cu sfinți*? Într-un real deconstruit, unde îl trage publicistul, ca în *Ceasul cu cărare pe dreapta*, *Lege privind protejarea patrimoniului național de îngeri*, *Meditație de octombrie*, *File din jurnalul unui alcoolic* și *Nichita Banilov și centaurul tăcut*? În structurile imaginarului, unde îl mână ficționarul, ca în *Fecioara*, *oceanul și plânsul*, *Cel Căzut pe Gânduri* și *Uitare*...? Deseori, literatura – știe Călin Ciobotari – e chiar *căutarea*

căutării, cum spunea cândva Liviu Antonesei; de aceea și structura oarecum compozită a acestei cărți de debut, al cărei element profund de coerență e naratorul însuși: ca în fotografia de pe coperta a patra a celui bărbat din fața semaforului, care începe să cunoască cerul „având ca model totdeauna pasărea și niciodată îngerul, imitând totdeauna zborul și niciodată plutirea, cum se deconspiră în ultima proză a volumului, *Spre ziuă*.

În teritoriul oniricului, explorat în prozele amintite, se petrec tot felul de lucruri ciudate care dau sens non-sensului și care fac să ființeze figuri și teme venite, parcă, din neantul ce se hrănește cu „sunetele dreptunghiulare“ și din tăcerea cu „carnea cenușie“; tema e una a întrebărilor și îndoielilor de fiecare zi: *lipsa de comunicare* sau, altfel, dialogul surzilor de care nu ne putem salva decât – spun oamenii de știință ai lui Călin Ciobotari – *fiind cât mai singuri*; e chiar – precizează aceștia – condiția supraviețuirii individului. Vom fi, poate, sugerează bărbatul singur de la semafor, o generație de supraviețuitori, trăind virtual, în pustiu rece al *orașului interior*, nelocuit de nimeni și de nimic, ne va fi țărâna ușoară, rămânând, în adevăr, pe deplin singuri. La fel, în *Fabrica de îngeri din orașul cu sfinți*: „În orașul de pe marginea râului care nu ducea nicăieri locuiau foarte mulți sfinți. Stăteau prin calendarele religioase, pe pereții bisericilor, în icoanele de tot felul, în rugăciunile de dimineață, de amiază, de după-amiază și de seară ale localnicilor, în crucile pe care le făceau de câte ori se ivea vreun prilej, în înjurăturile lor și așa mai departe. Erau atât de mulți încât fiecărui orășean îi corespundea câte un sfânt, iar fiecărui sfânt îi corespundeau toți orășenii“. Convenția epică a acestor texte se rezumă astfel: „nimeni nu prea știa cum venea asta“ pentru că aici sunt abordate „chestiuni complet independente de concret și de realitate“, oamenii se ocupă cu trasarea unor locuri prielnice aterizării îngerilor și construiesc niște adăposturi în care ideile să-și tragă sufletul. În oniric, Călin Ciobotari descoperă sensul din non-sens.

Realul din prozele pe care și le circumscrie acesta în *Planeta singurătății* este, și el, unul dinamizat de fantasmagorie; iată portretul-robot al protagonistului acestor texte: George avea burtă și cărare pe dreapta. Burtă era mare, iar cărarea șerpuia neregulat de-a lungul creștetului. Cum stătea așa, în fața calculatorului, părea un școlar, dintre aceia grăsuți, cărora mămicile le pun câte cinci pachetele în ghiozdan, pentru masa din pauza mare, rămânând toropite de îngrijorarea gândului că pușorul va sta flămând. Ochii, nu foarte mari, ba chiar mici în comparație cu dimensiunile trupului, de un căprui nici închis, nici deschis, aveau o nemaipomenită problemă. Din timp

Iarnă industrială

În timp, se strângeau brusc, trăgând odată cu asta și celelalte trăsături ale feței. Era un tic pe cât de bizar, pe atât de haios, dând posesorului un farmec aparte. Părea oarecum inteligent când i se întâmpla asta; părea privirea unui intelectual est-european care, în clipele de disperare ideologică, își lipește brusc pleoapele, precum într-un refuz categoric, dar de scurtă durată, de a mai privi spre această lume viciată. Sau, dacă vreți, era ca și cum, în fapt de seară, bănuind că cineva te privește de la o altă fereastră, ai trage jaluzelele. Și apoi, nesigur, ca să verifici, le-ai ridica să te convingi că ai avut dreptate. Nu era băiat urât, George ăsta. Ba din contra: era un gras simpatic care încerca să profite din plin de bonomia și jovialitatea pe care o au cei supraponderali. Și el o avea din plin. Departe de a se simți complexat, făcea el însuși haz de situație. De fapt, făcea haz de tot și de toate. De toate, pentru că relația sa cu femeile era una specială. Ai fi spus că, neavând chiar un fizic de atlet, se mulțumea omul și cu ceva mai neacătării. De!, în limita posibilităților... Dar nu! George era un tip foarte pretentios. Avea gusturi, avea cerințe, ștachete peste care urmașele Evei nu puteau trece foarte ușor. Personajul acestui al doilea pact narativ al cărții lui Călin Ciobotari este *omul luat de valul imaginației*: el este, în fond, cel care descoperă cum poate fi regăsit timpul pierdut: prin eterna sa contabilizare de către un ceas uriaș, exact cât George, trăgând mereu cărare pe dreapta: „Fiecare ceas din această lume stranie și ticăitoare este un ceas cu cărare pe dreapta”. Lumea reală din prozele lui Călin Ciobotari este una stranie.

Cele mai frumoase proze din *Planeta singurătății* se hrănesc din structurile imaginarului. În *Fecioara, oceanul și plânsul*, Călin Ciobotari imaginează o vreme când „plânsul încă nu exista”. Unde? Într-un sătuc de pescari de pe malul oceanului „cu bărbați gânditori aruncând năvoadele în apele adânci, cu femei spetite de muncă îndepărtând mereu și mereu aceiași solzi de pe aceiași pești, pentru o aceeași masă de prânz, și de dimineață și de seară. Cu tânci jucându-se plictisiți în nisipul uneori fierbinte, alteori rece precum oceanul, cu adolescenți pentru care fiecare zi semăna cu cealaltă, și fiecare vis se termina în zori. Viața era grea în acel cătun pescăresc, grea precum stâncile ce privegheau de cine știe când plaja murdară de alge. Și, cum plânsul nu exista pe atunci, când erau foarte triști, oamenii priveau întinderea de ape, iar fiecare val care îmbrățișa țărmul era un nesfârșit hohot de plâns, o uriașă lacrimă prelingându-se peste picioarele lor goale. Nu mai mult de 100 de suflete vietuiau pe acele meleaguri parcă uitate, parcă neinventate încă”. Aici se naște Aziza, fiica pescarului Arie și a nevestei sale mereu posomorâte, Aza; Aziza se îndrăgostește de ocean, e *vândută* acestuia, se lasă posedată (iubită, distrusă) de ape pentru a-i reînvăța pe ai săi plânsul și lacrima. Va fi fiind mai fericită lumea care (re)descoperă plânsul? Proza aceasta se înscrie pe o linie care începe cu Eminescu, continuă cu Vasile Voiculescu și (ne)sfârșește cu narațiunile Deltei lui Tudor Dumitru Sava: e, parcă, însă, mai frumoasă pentru că autorul nu se lasă „vrăjit” de subiect, nu se abandonează cu totul în fantastic, trecând pragul dincoace, în analiza psihologică. În *Cel Căzut pe Gânduri*, Călin Ciobotari scrie altfel pove-

În mahala

tea biblică a lui Adam și Evei: păcatul lor original este acela de a fi călcat pe *pajiștea de gânduri*, nesocotind vorbele cuiva: „De veți călca pe pajiștea aceea, unul dintre voi va cădea pe gânduri. Și de se va întâmpla așa, atunci toate gândurile vor cădea pe voi. Iar căderile acestea vă vor umple sufletele de amărăciune”. Oamenii sătucului de pescari reînvață plânsul care, iată, a venit din amărăciunea primilor oameni și din păcatul lor: din gând, pe acea pajiște interzisă, se nasc utopiile și distopiile lumii lui Călin Ciobotari. Care este chiar lumea noastră, ca în Uitare... unde oamenii sunt zăpăciți „cu tot felul de scenarii ireale”; protagoniștii sunt un domn Popescu și Stamate „care te dă pe spate”, loviți, ca și țara românească unde își duc traiul, de *amnezofrenie*: o lume în care uitarea se strecoară „tiptil tiptil în viețile tuturor”. Structurile imaginarului din prozele lui Călin Ciobotari sunt fie utopia (sătucului de pescari), fie distopia unei Româniilor lovite de amnezofrenie; astfel, „Bezmetici, singuri, triști, ai nimănu, românii călcau visători, lipsiți de griji, fără nici un sens, fără nici o direcție pe aleile anonime ale uitării. Uitau în secunda următoare că-i doare ceva, că erau grav răniți, că le era frig, și, în general, uitau că au senzații. Mereu înconjurați de obiecte necunoscute, inutile, scutiți de gânduri și gândire, lipsiți de rațiune și raționamente, de patimi și de pătimiri, de nostalgii, indiferenți la glasul mut al conștiinței, eliberați odată pentru totdeauna de liberul arbitru. Nu mai exista trecut, nu mai exista viitor, iar prezentul era mult prea scurt pentru a atrage cuiva atenția. Nici o acțiune voluntară nu mai tulbura apele faptului lor de a fi. Era bine. În sfârșit era bine...”.

Planeta singurătății promite un prozator interesant, de urmărit cu atenție.